

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

EEN GASTVRIJE KERK

Kerk als symbool van gemeenschap | Gastvrijheid in de vroege kerk
Maria van Sevenwoudenprocessie Bolsward | Parochianen NOP pioniers kerkopbouw

SPECIALIST IN:

- Geluidsinstallaties voor spraak en muziek
- Beeldinstallaties projectie/LED schermen, camera's en regie
- Ringleidingsystemen
- Kerkradio en KerkTV via internet
- Lichtinstallaties
- Podia en lessenaars
- Complete en gebruiksvriendelijke bediening van o.a. licht, beeld en geluid
- Verhuur van o.a. beeld- en geluidsinstallaties, licht en podia

T 0511 460 200 | W www.pthgroep.nl | E info@pthgroep.nl

Pelgrimshuis CASA NOVA

Het in 2010 gerestaureerde Pelgrimshuis Casa Nova ligt in de H. Landstichting tussen Nijmegen en Groesbeek, Beek en Berg en Dal. Het huis biedt een rustgevende sfeer en voorziet in een goede keuken. Het heeft een eigen kapel en u bent in de gelegenheid om vrijblijvend de gebedstijden mee te doen. Uniek voor persoonlijke rust of retraite. Het Pelgrimshuis ligt te midden van een wonderschone natuur. Geen autobaan of snelweg verstoort de sfeer van rust en vrede. Er zijn prachtige wandel en fietsroutes. O.a. de Ooyse polder, ook kunt u het Afrika museum bezoeken. Er is in het Pelgrimshuis Casa Nova ook gelegenheid voor groepen om weekends, studie of bezinningsdagen te houden.

3 overnachtingen met volledig pension slechts € 120,- Heeft u interesse? Bel voor reservering:

(024) 322 14 25

(Bewaar deze advertentie ook voor latere mogelijkheid)

Pelgrimshuis Casa Nova, Pastoor Raboupln 5

6564 BP H.Landstichting.

(www.pelgrimshuiscasanova.nl)

Een bordje eten elke dag is voor heel veel kinderen niet vanzelfsprekend!

Missie Albanië: regelmatige hulp (via Don Henry Veldkamp).

Missie Cambodja: Opvang en scholing wees- en straatkinderen (Pater Johan Visser s.d.b.).

Missie Congo: Scholing straat- en weeskinderen en hulp diverse projecten v.d. armen (Pater Zwarthoed).

Missie India: scholing tribals (arme kinderen).

Missie Indonesië: scholing arme kinderen project Adinda.

Ethiopië: water- en scholingsprojecten en evangelisatie (via pastoor Petros Berga vm. pastoor Edam).

Filippijnen: hulp armen via pt. Ab van Leeuwen svd.

En ... diverse kleine en grotere projecten via de Missie.

Gratis kwartaalfolder: - Al voor 5 euro helpt u een arm kind -

Info Stichting Missiewerk M.A.W.
Kantooradres: Waterhuizerweg 20, 9753 HR Haren/Groningen
Telefoon 050 534 04 52, ANBI-nummer 8061.81.291;
C.H. Kerstholt, projectcoördinator

Bank: NL 78 INGB 0005 7338 38
t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

PRIESTER OF DIAKEN WORDEN VANUIT JE BEROEP!

Priester- en diakenopleiding Bovendonk

Informatie over deze deeltijdopleiding:

T 0165 504277

E info@pdob.nl

I www.pdob.nl

Hofstraat 8 · 4741 AK Hoeven

Uw gift is welkom op IBAN
NL 93 ING B 0002 5806 80
t.n.v. Stichting PDOB te Breda

ANBI

Stichting Bovendonk
priester- en diakenopleiding

Hoofdredacteur
Sipke Draisma

Een gastvrije kerk

Een parochiaan was lange tijd niet naar de kerk geweest. Ze was plotseling in een geloofscrisis geraakt en wist ineens niet meer wat ze wel of niet moest geloven. Op een gegeven moment besloot ze toch weer naar een weekendviering te gaan. In het kerkportaal kwam ze een bekende tegen die als eerste tegen haar zei : 'Wat doe jij hier?'

Echt gebeurd. Kennelijk zijn we niet altijd een even gastvrije kerk, zonder dat we daar erg in hebben. We zijn als kerkmensen soms drukker met elkaar dan druk met de wereld om ons heen. Het is daarom goed dat we ons realiseren dat in de kerk in wezen Jezus Christus onze gastheer is. Hij is degene die ons samenroept en degene die ons uitzendt.

In deze Spreek belichten we de gastvrijheid van de kerk op verschillende wijzen. We lezen onder meer dat openheid voor anderen niet betekent dat je je eigen identiteit prijs moet geven, maar dat die je identiteit juist verruimt. Die openheid heeft nóg een voordeel. Een gesprek met een ander is de beste manier om erachter te komen wie je zelf bent.

Inhoud

6

14

19

4 In het kort

10 Uit de parochiebladen

16 Kerk opbouwen in het beloofde land

Parochianen NOP nog steeds pioniers

6 Kerk als symbool van gemeenschap
Gastvrijheid opdracht voor iedereen

12 Bijbelse bronnen
Gastvrijheid in de vroege kerk

19 500 jaar Maria van Sevenwouden
Processie als wandelend gebed

9 Gebed
Geef mij een open hart

14 OpiniEPagina
Mijn kerk is er voor iedereen

22 Joor en colofon

Mensen

J.G.M. (Johan) Klaassen (1957) is door bisschop Gerard de Korte per 1 maart benoemd tot dienstverlener kerkopbouw van het bisdom Groningen-Leeuwarden. Hij is de opvolger van Herman Agterhoek die onlangs met pensioen ging.

Johan Klaassen is geboren in Almelo. Hij heeft theologie gestudeerd aan de HTP te Heerlen en de KTU te Utrecht. Tevens heeft hij in Leuven canoniek recht gestudeerd en daar het licentiaat behaald. Sinds 1995 is hij werkzaam geweest als rechter bij het officialaat van het aartsbisdom Utrecht. Ook is hij jarenlang als parttime docent verbonden geweest aan de theologie-opleiding van Fontys Hogescholen. Vanaf begin jaren '90 was hij parttime werkzaam als pastoraal werker en sinds 2009 fulltime, met het profiel gemeenschapsofbouw.

De heer Klaassen zal zich als dienstverlener kerkopbouw voornamelijk richten op het vitaliseren van de geloofsgemeenschappen in alle parochies van ons bisdom, zowel de reeds gefuseerde parochies, als de parochies die nog bezig zijn met het fusieproces.

Grunneger Dainst in Musselkanaal

Zondag 15 februari 2015 was er voor de elfde keer een Eucharistieviering in de Grunneger streektaal 'het Veenkoloniaals'. De viering vond plaats in de parochiekerk van de H. Antonius van Padua in Musselkanaal. Het thema van de viering was: *Aangrepen deur meelieden stak E zien haand uut, kwam hom aan en zee: Ik wil, wor gezond (Marcus 1,41).*

De voorganger, pater Ben Bolmer OFM is pastoor in Delft maar geboren en getogen in Musselkanaal. Aan het begin van de viering werd er een kaars aangestoken en naast de foto gezet van Martin Holman. Dit ter herinnering aan Martin Holman die op 9 november 2014 is overleden. Martin stond 11 jaar geleden aan de wieg van de Grunneger Dainst. Hij heeft altijd de teksten van de dienst vertaald vanuit het Nederlands in het Veenkoloniaals. (dat is de streektaal die in de Kanaalstreek wordt gesproken.)

De teksten van de 11e Grunneger Dainst waren deze keer door de heer Rinus Allemekinders vertaald. Het is een goede traditie van de H. Antonius parochie in Musselkanaal, aldus pater Bolmer, om één keer per jaar de Eucharistie te vieren in je eigen moedertaal. Het Antoniuskoor onder leiding van dirigent/organist Tekke Withaar zongen de liederen ook in het Veenkoloniaals. Bijna 200 personen hebben de viering in de kerk bijgewoond en ruim 50 parochianen konden de dienst volgen via de kerkradio. Volgend jaar zal er opnieuw een Grunninger Dainst gehouden worden in het Veenkoloniaals.

Crowdfunding in RK Dokkum

Voor de renovatie van de toren van de St. Bonifatiuskerk in Dokkum zal gebruik worden gemaakt van crowdfunding. De parochie H. Martinus en HH. Bonifatius en Gezellen verwacht daardoor 50.000 euro bijeen te brengen. Het gaat bij crowdfunding niet alleen om geld inzamelen maar ook om mensen bij een project te betrekken. Naast kerkgangers worden er daarom ook andere doelgroepen aangesproken.

Regio dag Biddende Moeders

Op zaterdag 9 mei is er een regio dag voor moeders en vrouwen met een moederhart. Hier kunt u kennis maken met Mothers Prayers en andere biddende moeders.

Aanvang: 13.00 uur pastorie St.Jozefkathedraal, Radesingel 4, Groningen.

Info: Katja van Rheenen-Meijknecht; 050-5281180, kmeijknecht@gmail.com, www.mothersprayers.org

Bonifatiusdag slaat jaar over

Dit jaar zal er in juni geen Bonifatiusdag in Dokkum plaatsvinden. Het Bonifatiuscomité ontwikkelt een nieuwe opzet van de diocesane ontmoetingsdag maar ziet geen kans dat dit jaar al te realiseren. Vanaf 2016 zal de Bonifatiusdag in een nieuwe vorm plaatsvinden waarbij er gestreefd wordt naar een grotere deelname door gelovigen vanuit het gehele bisdom Groningen-Leeuwarden. Daarbij zullen er meer activiteiten aangeboden worden voor alle leeftijdsgroepen. Ook zal het oecumenisch karakter van de Bonifatiusdag versterkt worden.

Uit de agenda van bisschop De Korte

April

- 1 19.30 uur Oliewijding kathedraal
- 2 Avondviering Witte Donderdag Leeuwarden, Dominicuskerk
- 3 15.00 uur: kruisweg kathedraal
- 4 20.30 uur: Paaswake Leeuwarden, Dominicuskerk
- 5 11.00 uur: Hoogmis van Pasen, kathedraal
- 8 Lezing Christen Unie Utrecht
- 12 Eucharistieviering bij gelegenheid van start H. Kruisparochie
- 13 Lezing voor CDA Noord-Nederland
- 14 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 15 14.00 uur: Joods Overleg, synagoge Zuidlaren
- 17 Met CdK Groningen bezoek aan aardbevingsgebied
- 18 Impulsdag PCI'en
- 19 Toediening H. Vormsel Uithuizen
- 22 Avond: lezing Emmerschans
- 23 VKMO Den Bosch

26 Eucharistie Emmercompasuum

29 april - 5 mei Bedevaart naar Lourdes

Mei

- 10 Toediening H. Vormsel Ameland
- 11 Middag: Refo 500 Utrecht
- 12 Vergadering Bisschoppenconferentie
- 17 Mariafeest Bolsward
- 18 Theologisch Werkgezelschap
- 23 Toediening H. Vormsel Coevorden
- 24 Eucharistieviering b.g.v. start parochie H. Christoffel
- 27 Lezing Rolduc
- 31 Toediening H. Vormsel Ludgerusparochie (Delfzijl)
- 5 Hoogfeest Pasen kathedraal
- 8 Lezing voor Christen Unie
- 12 Eucharistieviering b.g.v. start parochie H. Kruis

Gastvrije kerk is een opdracht voor iedereen.

Bisschop De Korte staat bekend om zijn pleidooien voor een gastvrije kerk. Nellie Hamersma Sluis (1960) staat inmiddels als pastoraal werkster in haar derde parochie, de H. Liudgerparochie in Noord Groningen. Centrale vraag in het gesprek is: Hoe kan onze kerk een gastvrije kerk blijven?

Tekst: Marlies Bosch

Nellie Hamersma

Bisschop de Korte: 'Gastvrijheid betekent dat mensen zich welkom moeten voelen, juist zij die op zoek zijn naar de rijkdom van de christelijke traditie. We denken bij gastvrijheid vaak aan gasten van buiten maar het gaat er ook hoe we als katholieken gastvrij voor elkaar zijn. Hoe gaan we met elkaar om? Zijn we echt 'hartelijk'? De samenleving is tegenwoordig uiterst gevoelig voor vrijheid. Als men voelt dat die wordt ingeperkt haken mensen af.'

Nellie Hamersma: 'Dat klopt. Voor ons is een gastvrije ontvangst van mensen een eerste vereiste. Bij een uitvaart bieden wij - als mensen vroeg zijn en van ver komen - bij binnenkomst koffie aan. Soms zie je dan hun verraste verbazing! Voor mensen die even in de kerk willen zijn voor gebed of een kaarsje opsteken, is er altijd iemand

met een sleutel. In de zomer zijn verschillende kerken op vaste tijden open. Onze kerk is gastvrij voor niet-Nederlanders. In Delfzijl wonen veel Kaapverdianen en Antillianen. Die hebben zo hun eigen gewoonten maar zien de kerk als een gastvrij oord waar ze in en uit kunnen lopen.'

Bevestiging

De Korte: 'Wij hebben de neiging onszelf te bevestigen, dat is negatief. Mevrouw Anna Terruwe, een psychiater uit Nijmegen, zei al jaren geleden: 'Mensen worden alleen gelukkig als ze door anderen worden bevestigd in het goede'. Misschien zou dat in onze christelijke gemeenschap meer moeten plaatsvinden. Juist nu parochies samengaan: elkaar ontmoeten, koren uitwisselen, bij elkaar vieren op een opbouwende en gastvrije manier.'

'In mijn recente brief 'Jaren van de Waarheid' schrijf ik over een twee-sporen beleid. We moeten de groep, vaak oudere, katholieken zo goed mogelijk bij de kerk betrokken houden. Daarnaast moet er ruimte zijn om nieuwe mensen te verwelkomen zoals jongere mensen die andere accenten leggen in hun geloofsbeleving. Denk ook aan ouders die met hun kind komen voor doop, eerste communie of vormsel. Naast de aandacht voor de kinderen zelf, is het belangrijk dat parochies ook voor hen een catechetisch aanbod hebben. Zo kun je mensen -opnieuw- bij het parochieleven betrekken. Parochianen kunnen wel een concrete dienst van de kerk vragen maar dat kan alleen als er mensen zijn die de geloofsgemeenschap in stand houden. We moeten een beroep doen op hun verantwoordelijkheid. Vinden mensen het belangrijk dat er in hun dorp of wijk een kerk en geloofsgemeenschap blijft bestaan?'

Nellie Hamersma: 'Dan kom je in de sfeer van ontmoeting. Onze kerken liggen ver uit

Bisschop de Korte: Gastvrijheid geldt ook de eigen parochianen

Bisschop de Korte

elkaar, maar waren al vóór de fusie nauw bij elkaar betrokken. We zijn gastvrijer dan ooit tevoren, door de oecumene en nu ook door de aardbevingen. Voor mensen die niet naar de kerk komen maar wel gelovig zijn is ons kerkblad een mooie ingang. Dat gaven we rond de fusie ook aan niet betalende leden. We proberen bovendien met activiteiten de pers te halen, zodat mensen zien waar we mee bezig zijn. Mensen vinden ons via VVV-UWV, voedselbanken, zorgkantoren en social-media. Een kerkgebouw is meer dan alleen een monument. Het is ook een niet weg te denken instituut in een dorpsgemeenschap.'

Toekomst kerk

Nellie Hamersma: 'Voor de toekomst van onze kerk moeten we naar een positieve ingang zoeken voor het open houden van gebouwen, voor zowel de liturgische functie, als voor een multifunctionele bestemming. We moeten verder denken dan alleen aan zondagse vieringen. De kerk kan ook een ontmoetingsplek zijn voor bezinningsbijeenkomsten of concerten. Daar is behoefte aan. In Noord-Groningen worden in de kerken bidstonden georganiseerd rondom de aardbevingen, die echt een probleem zijn in deze regio. Huizen beven, maar kerken ook. Toch is die kerk een stabiele factor. Mensen gaan dood, maar de kerk blijft. God blijft. Zo wordt in Kloosterburen al jaren voor het hele dorp een

kinder-kerstviering gepland. Toen een jongen was verongelukt, is voor hem een voor iedereen toegankelijke herdenkingsdienst gehouden. Dat is een vorm van een gastvrije kerk voor het hele dorp. Zo maken mensen kennis met de kerk, die naast een heilige ruimte, ook maatschappelijke betrokkenheid biedt. We moeten goed leren omgaan met mensen die zoekend of teleurgesteld zijn. We moeten naar hen iets positiefs uitstralen, misschien dat ze zo door de kerk gemaakte fouten leren heenkijken.'

De Korte: 'Dat houdt in dat ze tijd investeren in hun parochie. We komen in een spannende periode van de kerk: de 'inner circle' wordt kleiner en kleiner. Om de kerkgemeenschap in stand te houden, red je het niet alleen met geldcollectes. Er zijn ook 'tijdcollectes' nodig. Er zijn parochies die eerst inventariseren wat er aan talenten aanwezig is en dan kijken hoe die kunnen worden ingezet. We moeten benadrukken dat de gastvrije gemeenschap alleen mogelijk is als er mensen zijn die de gemeenschap ook willen dragen. Het blijft kwetsbaar, maar het gaat erom de kerk zo dicht mogelijk bij de mensen te houden. Uiteindelijk ligt het voortbestaan van de gemeenschap op het bord van gedoopten zelf. Vandaar dat ik zeg: 'Jaren van waarheid. Katholieken, neem uw verantwoordelijkheid!'

Ronald Obbes

Binnenstadmanager Obbes adviseert Asser kerken

Ronald Obbes (1972) is een jonge, ambitieuze en gedreven zakenman die Assen op de kaart zet. Doel: Assen als gastvrije stad. Voor gasten maar vooral voor bewoners. Hij probeert samen met anderen verbinding te leggen tussen verschillende geloven. Obbes heeft met de VVV in Assen, waarvan hij directeur is, in september 2014 de 'ambassade voor de vrede' opgericht. Hij ziet overeenkomsten tussen een gastvrije opstelling van de kerk en die van zijn stad.

Obbes: 'Het maakt niet uit, gastvrijheid is nodig om drempels weg te nemen, of dat nu voor een stad of een kerkgemeenschap is. Mensen moeten binnen willen stappen. Dat vraagt vaak thematische aanpassingen. Natuurlijk staat in kerken geloof centraal, maar ook daar zouden vernieuwende activiteiten ontplooid moet worden. De Jozefkerk is daar een mooi voorbeeld van, ze bieden bijvoorbeeld een podium aan een verschillende organisaties. Iedereen kent het begrip 'Golden Oldies'. Wij hebben daarvan gemaakt: 'Golden Assies', waarin mensen tussen de 60 en 90 met

jonge mensen van de Asser band Asman samen een concert geven. Ouderen worden uit hun isolement getrokken, jongeren maken kennis met de kerk. Als mensen trots zijn op wat ze doen, of dat nu in de stad of in de kerk is, heeft dat een positieve weerslag op iedereen en is de drempel om mee te doen veel lager.

De meeste kerken zijn door de week gesloten, dat voelt niet gastvrij. In Duitsland zijn kerken vaak open, mensen lopen even naar binnen om een kaarsje aan te steken. Een kerk hoort bij de aankleding van een stad. Ook de kerk moet ondernemend leren denken. Ik ben hier in Assen sinds 1994 actief als ondernemer, ben nauw betrokken geraakt bij de ontwikkeling van de binnenstad. Ik ben nu ook de 'binnenstad-manager', doe van alles aan marketing, maar ook aan jeugdwerkeloosheid, aan Bartje en aan losliggende stoeptegels. Voor mij staat de gastvrijheid van de stad Assen bovenaan, voor inwoners en bezoekers'.

Ik bid U deze dag:
geef mij een open hart
voor ieder die ik tegenkom.

Te vaak ben ik geneigd
de deur te sluiten,
de deur van mijn hart,
de deur van mijn mond,
de deur van mijn huis.

Geef mij de moed
anderen uit te nodigen,
welgemeend te zeggen:
ik ben blij
dat jij er bent.

André Troost

Redacteur Agda Wachter lees met veel belangstelling alle parochiebladen uit het bisdom Groningen-Leeuwarden. Zij selecteert vervolgens voor u inspirerende en nieuwswaardige berichten.

Tekst: Agda Wachter

Eerste stap naar fusie

De parochies Om de Zuid en de Titus Brandsmaparochie in Leeuwarden hebben een eerste stap gezet in het fusieproces, zo kunnen we lezen in **Kerkvenster**. De fusie moet uiterlijk 2018 gerealiseerd moet zijn. Beide besturen ontmoetten elkaar in een informele bijeenkomst. Daarvoor had pastoraal werker Germa Kamsma-Kunst de kennismaking zo georganiseerd, dat het dertien koppige gezelschap in groepjes aan de hand van een afbeelding of een stelling het gesprek met elkaar aanging. Het gesprek ging over zaken als wat het leven zinvol maakt en hoe de katholieke gemeenschap er over een jaar of twintig uit zou kunnen zien. Ook wordt er volop gewerkt aan de HOOP-toer die op zaterdag 30 mei zal plaatsvinden. Dan wil de parochie laten zien dat ze niet meegaat in de teneur van afbraak van geloof of kerk maar dat ze een levendige en dynamische parochie is. De parochie denkt dat het goed is met het geloof naar buiten te treden. Om mensen de waarde en de vreugde van het geloof te laten zien. Wilt u meer weten over HOOP-toer kijk dan op: www.rkevangelisatie.nl of www.hooptour.nl.

Ceciliakoor Bedum 150+

In **Vijfkracht**, het parochieblad van de H-Liudger Parochie Noord Groningen lezen we dat op de locatie Bedum het Cecilia koor al meer dan 150 jaar bestaat. De notulenboeken die er nog zijn geven een prachtig overzicht over de ontwikkelingen van de kerkmuziek binnen de parochie. Op de feestelijke avond waren er drie jubilarissen; Lieny Choudry-Dietvorst, Koos en Walfried Bos. Lieny werd door de voorzitter gehuldigd met een zilveren speld en de beide mannen werden op ludieke wijze in het zonnetje gezet. Ik wens u toe, dat u nog een lange en goede toekomst voor u zult hebben als Caeciliakoor om een goede en inspirerende bijdrage te leveren aan vieringen, bij vreugde en verdriet.

Interview door jeugd

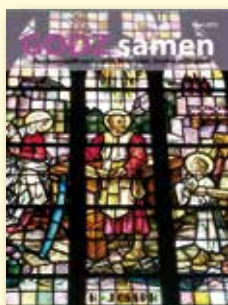
In het parochieblad van de **Zalige Titus Brandsma parochie**, gevormd door de locaties Bolsward, Makkum, Witmarsum en Workum ontwaar ik een vrolijk interview met pastoor Bultsma. Twee jongeren kwamen op het idee om pastoor Bultsma te interviewen. Op de vraag wanneer pastoor Bultsma pastoor wilde worden vertelde hij de jongeren (10 en 11 jaar) dat het op de leeftijd van een jaar of zeven moet zijn geweest. Op de vraag of de pastoor ook aan voorleeswedstrijden heeft meegedaan, antwoordt pastoor Bultsma dat hij daar nooit aan heeft meegedaan. Wel heeft pastoor Bultsma gekorfbal en trombone gespeeld. Een jeugd dus als alle andere jongeren.

Trouwe parochianen bedankt

In **Onderweg**, informatieblad van de Heilige Jacobusparochie, kunnen we lezen dat op de locatie Franeker een toneelavond heeft plaatsgevonden over de eerste vrouwelijke dominee. Honderd jaar geleden in 1911 beklom Anne Zernike als eerste vrouwelijke dominee de kansel in de doopsgezinde gemeente Bovenknijpe. Korneel Roosma-de Vries uit Stiens 'kroop in de huid' van Anne Zernike. Op een boeiende wijze nam zij de aanwezigen in de zaal mee in dat bijzondere leven van deze vrouw. Inzet beloont. Op de locatie Sint Annaparochie, horende bij de diezelfde Heilige Jacobusparochie werd aandacht besteed en afscheid genomen van een aantal trouwe parochianen die zich vele jaren hebben ingezet voor deze locatie. Bella van Erp droeg haar werkzaamheden voor de Caritas over aan anderen. De locatie is veel dank verschuldigd aan Hans Groenendaal voor zijn lange staat van dienst. Tineke Oud en Jos en Geertje Steggerda stonden aan de wieg van het kerkkoor Jubilate en werden voor hun jarenlange inzet bedankt.

Goed samenleven

Rond de Sint Bonifatius, het parochieblad van Nieuw Schoonebeek, schrijft dat er een studiebijeenkomst is gehouden over goed samenleven. De inleiders voor die dag leverden vanuit verschillende perspectieven, maatschappelijk, politiek en vanuit de praktijk, een bijdrage aan de conferentie. Dagvoorzitter was Dr. A. Altena van de Raad voor Kerken. Andere inleiders waren Mgr. De Korte, bisschop van Groningen-Leeuwarden, Leo Feijen, publicist/journalist en hoofd van omroep RKK, Ineke Ludikhuize, theoloog en mantelzorger, en Henk Jumelet, theoloog en oud- wethouder van de gemeente Emmen.

Levensweg en levenslijn

In **Kerklanken** van de Sint Bonifatius in Nieuwe Pekela, zijn door de pastores met de parochianen veel gesprekken gevoerd. Uit de gesprekken komt de levensweg vaak aan de orde. Veel pastorale gesprekken worden ook vaak gevoerd op indringende, droevige of blij momenten van het leven. Daarom komt in het beleidsplan van de H. Norbertusparochie de levensweg ook voor. De parochie stelt zich dan ook tot doel een soort levenslijn in het catechese aanbod te ontwikkelen. Voor alle leeftijdscategorieën zal het dan mogelijk worden om mee te doen aan passende catechese en geloofsontwikkeling.

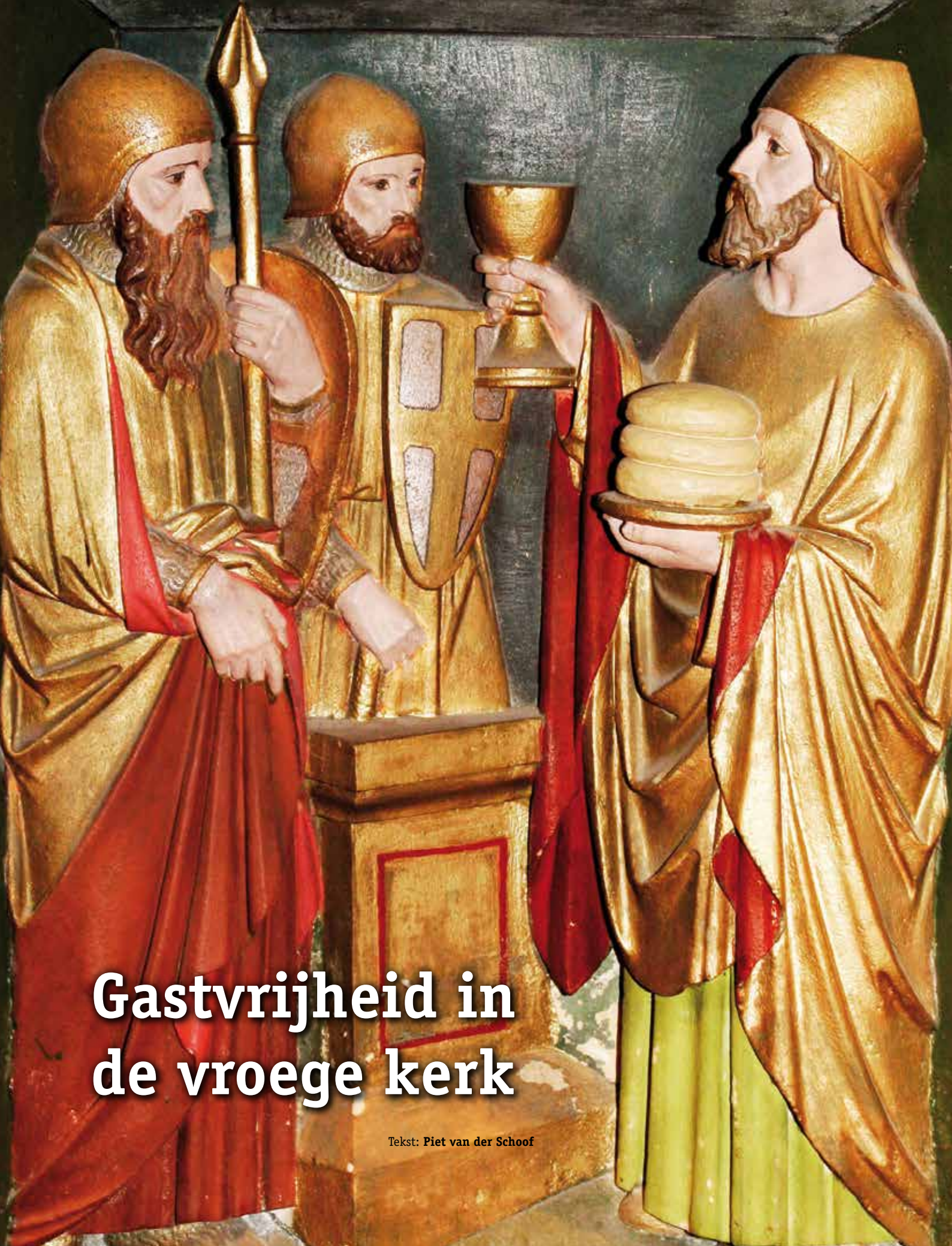

Anders kerken in Jirnsum

Een voorbeeld van parochie zijn in de toekomst. Dat is een bijzondere netwerkconstructie tussen dorp en kerk. In **Fjouweresom**, het parochieblad van Om de Zuid (Easterwierrum, Jirnsum, Wergea/Warten en Wytgaard) wordt beschreven hoe in nauwe samenwerking tussen de parochie, bisdom en de 'Vereniging Dorpskorporaasje Jirnsum' wordt gewerkt aan een overdracht van het kerkgebouw 'om niet' aan de Dorpskorporaasje. In de komende maanden komt er een concept overeenkomst waarin het gebruik wordt geregeld met de nieuwe eigenaar De Dorpskorporaasje.

Daarmee ben ik aan het einde gekomen van deze inspirerende ronde langs de parochiebladen van het bisdom Groningen-Leeuwarden. Met dank voor al het moois dat u weer geschreven hebt. Heeft u tips voor deze rubriek of wilt u reageren, stuurt u dan een email naar redactie@bisdomgroningenleeuwarden.nl

Gastvrijheid in de vroege kerk

Tekst: Piet van der Schoof

Jezus heeft zijn leerlingen opdracht gegeven om op reis te gaan en het evangelie te verkondigen. In de vroege kerk zijn geloofsgemeenschappen graag bereid om deze rondtrekkende predikers gastvrij te onthalen als tegenprestatie voor hun diensten. De arbeider is zijn loon waard. Maar de gelovigen moeten wel opletten met wie zij te maken hebben en tevens grenzen in acht nemen wat hun gastvrijheid betreft.

Door de snelle uitbreiding van het christendom zijn er in vele kleine en grote steden in het Middellandse Zeegebied geloofsgemeenschappen ontstaan. Vanuit Jeruzalem ondernemen apostelen en profeten missiereizen, waarbij zij geen reiszak, portemonnee of schoeisel mogen meenemen. Leren schoeisel is namelijk een teken van ijdelheid en comfort. De predikers zijn dus helemaal aangewezen op de welwillendheid en gastvrijheid van mensen die zij onderweg ontmoeten. Als zij bij iemand in huis komen, zeggen zij eerst: 'Vrede aan dit huis'. Vervolgens geven zij onderricht, genezen zieken, drijven onreine geesten uit en verkondigen Gods koninkrijk. Tijdens hun verblijf eten en drinken zij wat hun aangeboden wordt.

Huiskerken

Zowel Joden als niet-Joden bekeren zich tot het christendom en mensen uit verschillende windstreken vinden elkaar. De kerk is dan ook veelvormig en heeft nog maar weinig structuur. De eerste christenen zijn al gauw op een punt beland waarbij zij niet langer de synagoge bezoeken, maar elkaar in eigen kring treffen. Geleidelijk aan krijgt het christendom dan ook een eigen gezicht. Gelovigen komen op zondag bijeen in huiskerken; royale woningen die welgestelde christenen ter beschikking stellen. Zo'n vijftig tot zestig mensen kunnen de eredienst bijwonen.

Misbruik

Omdat de rondtrekkende apostelen en profeten Jezus Christus vertegenwoordigen, nemen zij een speciale positie in en moeten zij net zo waarachtig zijn als de Heer zelf. Op dit vlak ontstaan er echter moeilijkheden want sommigen maken misbruik van de geboden gastvrijheid. De leden van de christelijke gemeenten zijn doorgaans niet arm maar er zijn ook niet veel welgestelden onder hen. Zij kunnen wel wat missen maar er mag geen misbruik gemaakt worden van hun gastvrijheid. Vanwege het drukke komen en gaan van de predikers is het niet altijd gemakkelijk om de goeden van de slechten te onderscheiden. Sommigen hebben minder goede bedoelingen. Zij claimen weliswaar dat zij door de Heer gezonden

zijn, maar zij gedragen zich toch liefdeloos en immoreel, doordat zij op kosten van anderen willen leven.

Maximum

Er moeten dus grenzen gesteld worden aan de christelijke gastvrijheid. Een dag of twee kost en inwoning is wel het maximum wat een apostel of profeet mag verwachten. Blijft hij langer, dan moet het wel om een valse profeet gaan. Ook moeten gelovigen er goed op letten of hij zich bij zijn geloofsonderricht aan de leer van Christus houdt. Als hij na het verrichten van zijn taken weer verder trekt, krijgt hij genoeg brood mee voor tot aan de avond, maar wil hij meer hebben, dan dienen gelovigen op hun hoede zijn. Geld mag al helemaal niet meegegeven worden. Wil hij langer blijven wonen in de gemeenschap die hij bezoekt, dan moet hij gaan werken voor zijn levensonderhoud.

Welsprekendheid

Soms is het voor een rondreizende apostel maar beter om af te zien van de geboden kost en inwoning. Zo wil Paulus perse geen gebruik maken van de gastvrijheid van de Korintiërs. De samenwerking met de christenen daar verloopt namelijk heel moeizaam en daarom bewaart hij liever wat afstand om onafhankelijk te blijven. Hij voorziet in zijn eigen levensonderhoud door tenten te maken. Deze opstelling van Paulus is overigens heel ongebruikelijk. Mensen hechten namelijk veel waarde aan welsprekendheid en een flink deel van het onderwijs is gewijd aan het goed leren spreken in het openbaar. Goede sprekers genieten een hoge status en het is niet meer dan normaal dat zij voor hun prestaties een vergoeding krijgen. Het is een erkenning van hun professionaliteit. Nu Paulus als redenaar elke vorm van beloning weigert, lijkt het erop dat hij maar een amateur is en die indruk wordt nog versterkt doordat hij zo'n eenvoudig beroep uitoefent. Als iemand gratis als spreker optreedt, dan kan dat niet veel voorstellen, zo is de opvatting. Maar de apostel houdt voet bij stuk. Hoewel hij van andere christelijke gemeentes kost en inwoning accepteert, doet hij dat bij de Korintiërs niet.

Na het jaar 70 is Jeruzalem niet langer het centrum van de christelijke missie. De Romeinen verwoesten de stad en de heilige tempel, waardoor vele Joden en christenen op de vlucht slaan. De christelijke gemeenschappen zijn dan al beter georganiseerd en minder afhankelijk van reizende apostelen en profeten. Het probleem van de gastvrijheid is niet zo dringend meer.

In iedere Spreek! laten we parochianen aan het woord die reageren op een stelling. In deze Spreek! luidt de stelling:

Mijn kerk is er voor iedereen...

Augustine Niaré

Parochiaan St. Jozef Parochie Zuidhorn

In mijn eigen kerk in Zuidhorn ervaar ik een grote mate van gastvrijheid. Je bent er welkom met je achtergrond, je wordt gezien, je doet er toe. Iedereen (jong, oud, man, vrouw, autochtoon, allochtoon) wordt actief gestimuleerd om betrokken te raken bij de activiteiten binnen de kerk. Zo hebben we jaren geleden onderdak geboden aan een vluchtelingengezin en gecollecteerd voor hun naturalisatie! Ik voel me welkom in de kerk wanneer kerkgangers elkaar groeten bij de kerk en op straat.

Wat betreft de kerk in het algemeen, die heeft altijd geprobeerd gastvrij te zijn. Vele maatschappelijke en liefdadigheidsorganisaties zijn ontstaan dankzij de kerk en gelovigen. De hele westerse cultuur en haar verzorgingsstaat is door en door geïnspireerd door het gedachtegoed van de gastvrije kerk.

Toch heeft de kerk nog een weg te gaan om voor iedereen echt gastvrij te zijn. Gastvrijheid binnen de kerk wordt optimaal als vrouwen alle functies binnen de kerk mogen bekleden, en hun inzet even gewaardeerd wordt als die van een man en als seksuele geaardheid, etnische en economische verschillen niet meer leiden tot discriminatie en tot neerkijken op sommige medemensen.

Anita van Nimwegen

Parochiaan Walfried Parochie Groningen

Jongere mensen willen zich verbinden aan een kerk die inspireert en waar hoop gestalte krijgt. Tekenen van hoop zouden bijvoorbeeld inhoud en vorm moeten krijgen door de acceptatie van gescheiden mensen en homoseksualiteit. 'Kan de kerk meebewegen op de veranderingen in deze tijd?' Dat is de cruciale vraag. Want de lokale parochie heeft die inspiratie nodig. Zij wil zich geïnspireerd voelen door een wereldkerk die de veranderingen in de wereld begrijpt en daarop goed reageert. Dan kan zij een aantrekkelijke geloofsgemeenschap blijven voor jongere mensen. Jongere mensen die vervolgens weer op wereldniveau acteren en lokaal actief zijn binnen de geloofsgemeenschap. Zonder opsmuk mét elkaar leven, breken en delen, dat spreekt mij aan. Als iemand ons weer op dit pad kan zetten dan geloof ik dat Paus Franciscus dat kan. Hij is mijn teken van hoop dat het anders kan.

Monique van der Meer

Parochiaan H. Jacobusparochie NW Friesland

We willen er als geloofsgemeenschap, als parochie, natuurlijk voor iedereen zijn. Daar doen we ook moeite voor. We hebben vieringen en activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen en op alle locaties zijn er bezoekgroepen.

Toch moeten we er meer mee bezig hoe we een open gemeenschap blijven. Enige tijd geleden hebben we er een jonge parochiaan bij gekregen, iemand die katholiek is geworden. Ze werd meteen actief in verschillende functies. Zo gaat dat vaak. Maar de laatste tijd zie ik haar niet meer. Mijn vraag is dan of er ook iemand achteraan gaat en informeert of er misschien wat aan de hand is? Het is gek dat we verwachten dat mensen er altijd zijn, dat we dat gewoon vinden, maar dan niet de moeite nemen te kijken waar ze blijven als we ze voor langere tijd missen. Ook dat hoort voor mij bij een gastvrije kerk.

Clara van der Schoof-Palmans

Dat de Kerk gastvrij moet zijn spreekt wat mij betreft voor zich, want Jezus heeft hierbij zelf het goede voorbeeld gegeven. Als mensen zich soms anders gedroegen dan verwacht werd, maakte dat voor hem niets uit. Een goed voorbeeld is de naamloze zondares uit het evangelie van Lucas, die met haar tranen Jezus' voeten nat maakte en ze met haar haren afdroogde. Daarna kuste ze zijn voeten en zalfde ze met mirre. Hij was door iedereen te benaderen.

Ook in onze tijd zou het voor de kerk geen verschil mogen maken of iemand bij voorbeeld gescheiden is en samenwoont, of dat mensen homoseksueel zijn. Homoseksualiteit is immers aangeboren en vaak hebben zij het er al moeilijk genoeg mee. Gastvrijheid betekent voor mij dat mensen geaccepteerd worden zoals zij zijn.

Marianne Korsten

Parochiaan H. Kruisparochie Kanaalstreek

Voor mij is er een verschil tussen dé kerk en mijn kerk. In de mondiale Kerk verstaat iedereen zich in de eucharistie die in de basis over de hele wereld hetzelfde is. Maar waar niet iedereen geaccepteerd wordt zoals hij is. Dat zou wel zo moeten zijn! Jezus zegt immers dat ieder mens een evenbeeld van God is.

In mijn huidige kerk, sinds 1 januari 2015 de Parochie van het H. Kruis, is iedereen welkom. We hebben in Stadskanaal een parochiegemeenschap van minstens 15 nationaliteiten. We proberen iedereen bij de vieringen te betrekken, zoals de Pesach en de Anders Vieringen. We proberen zorg te dragen voor elkaar en ook van elkaar te leren. We betrekken jong en oud bij acties voor de PCI, of M25, waarin jongeren de zeven goede werken van barmhartigheid genoemd in Mattheüs omzetten in daden. Maar ook met autowassen om geld te verdienen voor de Taizé reis.

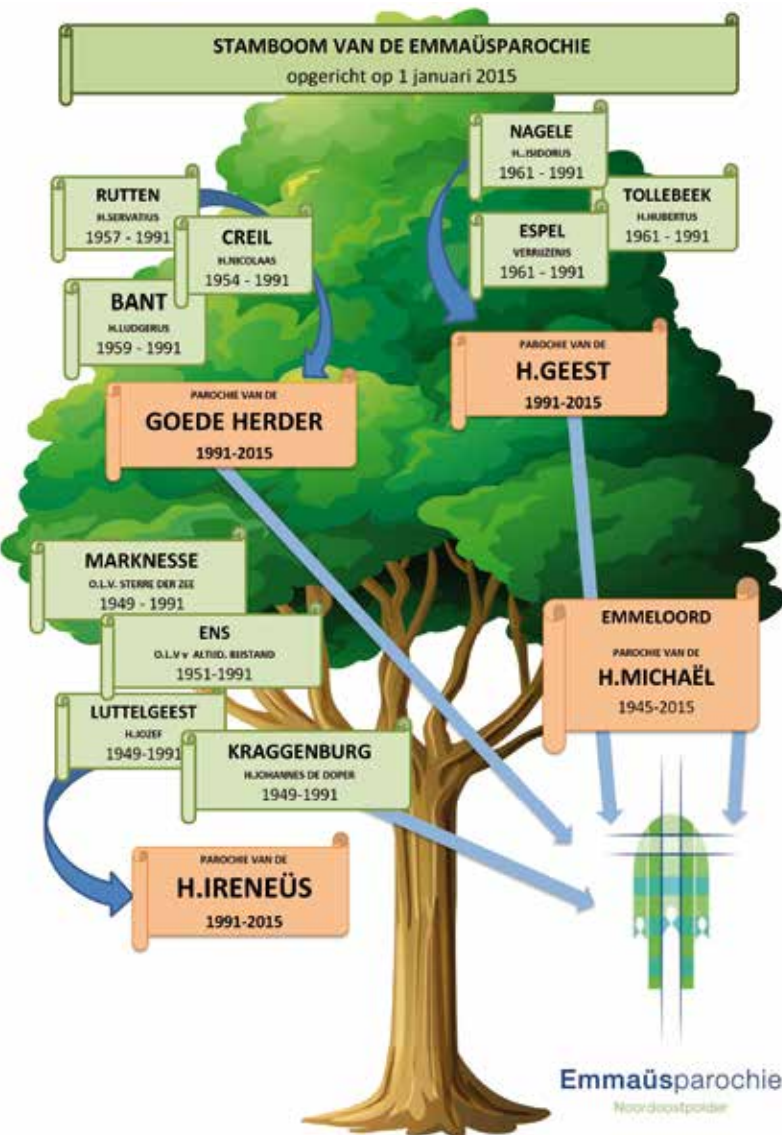
Het is niet altijd even makkelijk, maar ik weet zeker dat Jezus dit bedoeld heeft om op lokaal niveau kerk voor en met elkaar te zijn en te laten zien dat iedereen kind van God is.

Kerk opbouwen in het beloofde land

Met veel vertrouwen in de toekomst en de nodige daadkracht groeide de katholieke geloofsgemeenschap in de Noordoostpolder in minder dan een generatie uit tot ooit negen parochies en elf kerken. Met pastoor Victor Maagd, pionierster Lidy Soppe-Vessies en nieuwe katholiek Lida Metsemakers-Brameijer spreken we over het verleden en heden, maar ook over de toekomst van de nieuwe Emmaüsparochie.

Tekst: Jan Maassen

een soort 'beloofde land'. De toewijzing verliep indertijd heel planmatig. Men moest voldoen aan de criteria van ondernemerschap en vakmanschap maar diende ook bereid te zijn bij te dragen aan de ontwikkeling van de lokale gemeenschap. De geselecteerden kwamen uit alle regio's in Nederland. Ook hun geloofsrichtingen waren divers. De toewijzing naar geloofsrichting geschiedde op basis van een evenredige verdeling. Katholieken, protestanten en neutralen: ieder kreeg een derde deel van het potentieel.

Een thuis voor je geloof

Lidy: 'Mogelijk dat er in de tijd van de kampen met barakken op geloofsgebied werd samengewerkt maar met de toename van het aantal bewoners bouwde iedere geloofsgemeenschap al snel zijn eigen voorzieningen uit. Zo kwam de bisschop met enige regelmaat op bezoek om een nieuwe kerk in te wijden en ook om het Heilig Vormsel toe te dienen. Het was de tijd van verzuiling. Mijn ouders waren katholiek, dus ook wij waren lid van katholieke verenigingen en organisaties. Ik heb nog een danspasje met foto waarmee ik naar een katholieke dansavond mocht. Op nadrukkelijk advies van de pastoor ging ik naar de katholieke HBS in Zwolle en niet naar de scholengemeenschap in Emmeloord'. Pastoor Victor Maagd, sinds 1 september 2012 werkzaam als pastoor in de NOP en vanaf 1 januari 2015 van de nieuwe Emmaüsparochie: 'Men zoekt allereerst een eigen huis en daarna een plaats voor de geloofsbeleving. Die had men immers in de oude woonplaats verlaten. Het geloof was voor de pioniers ook iets gemeenschappelijks. De parochiezalen en gemeenschapshuizen vervulden na de vieringen een zeer nuttige taak voor de onderlinge kennismaking.'

In 1956 verhuisde de van huis uit rooms-katholieke Lidy Soppe - Vessies van Beverwijk naar Nagele in de Noordoostpolder, waar haar ouders een gemengd bedrijf startten. Lidy was toen dertien jaar. Voor veel agrariërs was de nieuwe polder

Veranderingen

De grote veranderingen binnen de rooms-katholieke kerk in en rond de jaren zestig zijn de actieve Lidy nog goed bijgebleven. 'We waren gezagsgetrouw en als je ergens groot genoeg voor was, dan deed je dat gewoon. Dat hoorde zo. Maar dat werd gaandeweg minder. Ik herinner mij nog de rel rond het huwelijk van prinses Irene. We zagen steeds meer priesters en kloosterlingen uittreden en het aantal kerkverlaters groeide helaas gestaag. Als vrouwen hebben we destijds een grotere plaats voor de vrouw in de kerk opgeëist. Ik heb zelf meegewerkt aan de emancipatie van de vrouw en daar ben ik nog altijd dankbaar voor. Vrouwen zijn nu in vergelijking met vroeger meer welkom en dragen meer verantwoordelijkheid.'

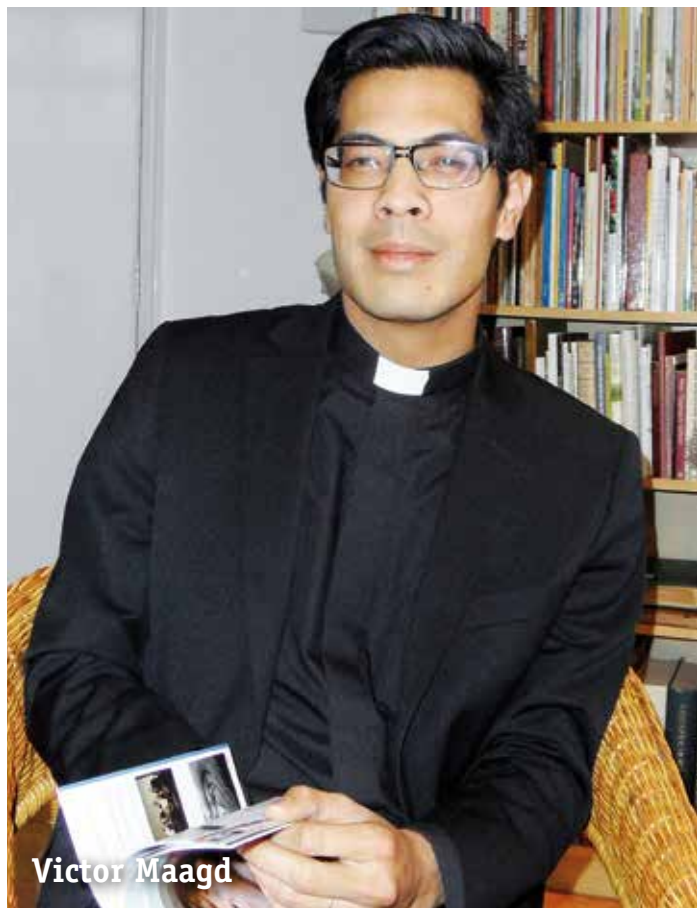
Terugblikkend op de oude tijd denkt pastoor Maagd dat het voor zijn voorgangers weliswaar een zware maar ook mooie en spannende tijd was. 'Priesters in nieuwe wijken zullen zich in het beeld van de zaaier wel herkennen. Men zaait en ziet iets groeien en dat stimuleert'. De geloofsgemeenschap toonde toen veel inzet, offerzin en gastvrijheid. De kerk ontving inkomsten vanuit de overheid, maar ook van haar parochianen. Kerkbalans bestond nog niet. De kerkbijdrage werd niet echt geëist, maar iedereen deed wel mee. Zelfstandigen betaalden een omslag per hectare grond; voor werknemers gold een bepaald percentage van hun loon.' Lidy: 'Ik vind

overigens dat de pastoors en pastorale werk(st)ers het nu zwaarder hebben dan toen. Niet in fysiek opzicht, want er moest toen veel worden gepresteerd. Maar de huidige werkdruk en de druk van buitenaf is nu veel groter dan toen.'

Lida Metsemakers-Brameijer

Victor Maagd

Kansen grijpen

Lida Metsemakers-Brameijer uit Espel is een jonge moeder en nieuwe katholiek tussen overwegend oudere parochianen. Zij kan zich de teleurstelling bij veel ouderen over de ontwikkelingen binnen de kerk goed voorstellen. Lida had geen kerkelijke achtergrond maar verdiepte zich in diverse geloofsrichtingen en maakte via haar man en schoonouders kennis met het katholieke geloof en de kerkelijke vieringen. Lida: 'Ik voel mij in deze gemeenschap thuis en probeer nu ook andere jongeren te stimuleren mee naar de kerk te gaan. Ik vind het leuk met hen over geloof te praten. Je wordt in het dagelijkse leven veel geleid door drukte en afleiding. In de kerk kom ik tot mijzelf. Ik vind er rust. Ook parochianen hebben mij geadviseerd. In 2013 ben ik in één eucharistieviering gedoopt, gevormd en heb ik de eerste Heilige Communie ontvangen.'

Pastoor Maagd vraagt zich af of het zoeken naar zingeving, dat vaak over jongeren wordt gezegd, ook een zeker verschuilen inhoudt en stelt: 'Durf eens te zeggen dat je iets hebt gevonden. Dat jij je aan Jezus Christus of een geloofsgemeenschap toevertrouwt. Wij bieden als priesters jongeren iets authentieks aan maar daar dienen zij zelf wel iets mee te doen.' Lida heeft dat ook gedaan: 'Ik herinner mij een uitspraak van de kardinaal Pell van Sidney tijdens de Wereldjongerendagen: 'Blijf niet op het hekje van jouw leven zitten en laat alle kansen voorbij gaan. Laat niet alle opties open.'

Want er komt een moment dat er niets meer langs komt. Kom eraf en grijp je kans''

Pastoor Maagd: 'Een gastvrije parochie ben je niet alleen door wekelijks een aantal keren de kerkklokken te luiden of op zijn tijd de deuren van de kerk of de kapel open te zetten. Een echt welkom zit in de mensen die je ontmoet. Het welkom komt met name van het horen, van de een op een gesprekken op straat en in de bijeenkomsten van de parochie.'

Het pastorale team van de Emmaüsparochie bestaat nu uit pastoor Maagd en pastoraal werkster Magda Schilder-Reijrink en pastoraal werker Wiebe Mulder. De sluiting van twee kerken in 2014 was voor dit team, de parochiebesturen en parochianen in de Noordoostpolder een moeilijk besluit. Er was teleurstelling, maar men werd niet opstandig. De houding uit de begintijd kwam weer boven: er is een probleem, maar we willen wel verder. De parochianen willen er weer de schouders onder zetten. De vraag is: Hoe houden we het bestaande gaande en vullen we tevens de toekomst van de nog enige parochie in? Pastoor Maagd met instemming van beide dames: 'Wij zijn samen een nieuwe weg ingeslagen en dienen nu de vier geloofsgemeenschappen verder te verstevigen. Aanwezige talenten uit alle dorpen zetten we hierbij graag in. Bovendien willen we meer samenwerken over de grenzen van onze geloofsgemeenschap heen. Wij blijven als het aan ons ligt een levendige en gastvrije parochie.'

Lidy Soppe-Vessies

Mariaprocessie als wandelende gebedsviering

Oude traditie herleeft in Bolsward

Katholiek Bolsward viert op 17 mei feest. De parochie gedenkt dan het feit dat het 500 jaar geleden is dat Maria van Sevenwouden op miraculeuze wijze rechtopstaand drijvend in de stadsgracht werd aangetroffen. Deze herdenking vindt onder meer plaats door een processie waaraan ook protestantse gemeenten hun medewerking verlenen.

Tekst: Ilona Lesscher

Jan Visser

Toen pastoor Jan van der Wal in 2012 in Bolsward het stokje overgaf aan collega pastoor Arjan Bultsma drukte hij hem op het hart dat er in 2015 wat te vieren viel. Namelijk dat het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Sevenwouden 500 jaar geleden een genadebeeld werd (zie kader). Anderhalf jaar geleden formeerde pastoor Bultsma daarom een werkgroep die naast hemzelf bestaat uit Henny Brouwer, Marga Claus, Jan Visser en Tom Mulder.

Feest voor de hele stad

‘Wij willen van 17 mei een feest maken voor de hele stad. Waarom? Omdat het beeld de stad groot heeft gemaakt. Bolsward was een handelsstad voor boter en kaas. In de 18e eeuw kwamen de Minderbroeders naar Bolsward en die maakten van Bolsward een liturgisch centrum.’ In die tijd deed iedereen in Bolsward daarmee zijn voordeel. Maria van Sevenwouden zit in de genen van de stad, valt te beluisteren bij Henny Brouwer en Jan Visser waarmee wij spreken.

Op zondag 17 mei is de aftrap van een bedevaartsseizoen dat zal duren tot in september. Die dag wordt ook de processie gehouden die het karakter van een wandelende gebedsviering krijgt. Een tweeëneenhalf kilometer lange tocht binnen de stadsgrachten waarbij ook de Kapellenpost wordt aangedaan. De plek waar het beeld oorspronkelijk stond.

Langs de route liggen ook kerken van andere geloofsrichtingen. Afgelopen maanden hebben die de vraag gekregen of zij ook willen bijdragen aan de processie. Dat leidde tot verrassende gesprekken en ontmoetingen, vertellen de twee werkgroep leden. ‘Wij hebben in Bolsward goede contacten met de andere kerken en vieren ook wel samen, maar een Mariaprocessie ligt toch wat gevoeliger. Onze pastoor heeft daarop bij zowel de Hervormde als Gereformeerde kerk vertelt over wie Maria is en wat zij voor katholieken betekent. Dat werd als enorm verhelderend ervaren’, aldus Henny Brouwer.

Toen een van de dominees in het Bolswarder Nieuwsblad er ook nog een column aan besteedde was het pleit beslecht. Wanneer de processie trekt langs de Hervormde en Doopsgezinde Kerk, zingen de koren van die kerken liederen uit hun eigen liedbundel.

In beweging

‘Bijzonder’, zeggen Henny Brouwer en Jan Visser over wat de organisatie van 500 jaar Maria van Sevenwouden teweegbrengt. De Bolswarder katholieken treden letterlijk naar buiten en de organisatie van het jubileum maakt veel los en zet mensen in beweging. Genoemd worden onder andere de lesbrief die is gemaakt voor de Sint Maartenschool en die waarschijnlijk ook door andere scholen in Bolsward gebruikt gaat worden. Door leerlingen van de plaatselijke middelbare school, het Marne College, wordt een speciale poort gemaakt. Er komt een Maria-expositie in het Titus Brandsma Museum en er verschijnen Maria-verhalen van schrijfster Marga Claus in het Bolswarder Nieuwsblad.

Henny Brouwer

Voor het Bolswarder draaiorgel 'Omke Romke' is het Ave Maria ingekocht en een gedicht van dichteres Aggie van der Meer over Maria van Sevenwouden wordt op muziek gezet. Dat wordt op 17 mei voor het eerst uitgevoerd. 'Je moet de processie zien als een eigentijdse, wandelende gebedsviering.' Henny Brouwer en Jan Visser genieten zichtbaar van de reuring die de organisatie van 500 jaar Maria van Sevenwouden met zich meebrengt. Jan Visser: 'Je merkt dat het enorm begint te leven.' Zo heeft de werkgroep negen weken voor de grote feestdag al ruim zestig vrijwilligers op papier, waaronder verschillende mensen van de andere locaties van de Zalige Titus Brandsmaparochie: Workum, Makkum en Witmarsum.

Een zomer lang feest

500 jaar Maria van Sevenwouden wordt meer dan een viering op 17 mei met een processie en een gezellige afsluiting op het kerkplein. De werkgroep grijpt het jubileum aan om Bolsward als bedevaartsoord weer op de kaart te zetten. Reden waarom Henny Brouwer begin maart te vinden was op de jaarmarkt van VNB Bedevaarten. 'Veel positieve reacties kreeg ik daar', zegt Henny Brouwer. De Bolswarder VVV neemt de route van de processie op in de stadswandelingen. De wandelaar zal daarbij worden begeleid door Marialiederen op het carillon van het fraaie stadhuis. 'Je kunt deze zomer in Bolsward niet om Maria heen.'

Op 27 september wordt het jubileum van 500 jaar Maria van Sevenwouden afgesloten met een dienst met een oecumenisch karakter.

Maria van Sevenwouden

Het is 1515. Een legerbende met Saksische huurlingen trekt Bolsward binnen. Al plunderend steken zij de stad in brand. Zo ook de kapel en het 13e eeuwse eikenbeeld van Onze Lieve Vrouw van Sevenwouden. Volgens de overlevering brandt de kapel sneller dan het beeld, zodat het beeld door de bodem zakt en in het water belandt. Daarin wordt het gevonden. Niet plat drijvend, maar rechtopstaand.

Zodra Bolsward zich heeft hersteld van de plunderende legerbende, krijgt Maria een nieuwe kapel. Die is groter en mooier, want de gunsten die men op Maria's voorspraak krijgt zijn talrijk. Het Mirakelenboek verhaalt onder andere over mensen uit Harlingen, Sneek, Leeuwarden, Stavoren, Pietersbierum, Snikzwaag en Balk die worden verhoord of verlichting vinden na hun smeekbede tot de Heilige Moeder. En op de zondag voor Pinksteren stromen de bedevaartgangers Bolsward binnen om de onze Lieve Vrouw Omganck mee te vieren. Dan wordt de beeltenis van Onze Lieve Vrouw van Sevenwouden in een processie door de stad gedragen.

In 1580, in de tijd van de Reformatie, is er opnieuw sprake van een ramp. Ene Bronkhorst en zijn soldaten trekken de stad binnen en vernielen de beelden en koorbanken in zowel de Broerekerk als de Sint Maartenskerk. Volgens de volksoverlevering willen de onverlaten het beeld van Onze Lieve Vrouw van Sevenwouden op de brandstapel gooien, maar het ontglipt hen. Enkele dagen later vindt een schipper het in de onderwal van de stadgracht. Het Mariabeeld duikt onder bij de klopjes (ongehuwde katholieke vrouwen) tot de 18e eeuw, als de openbare verering wordt hervat bij de statie (standplaats in een missiegebied) van de Franciscanen. Omstreeks 1970 komt er een einde aan de ommegang en georganiseerde bedevaart naar Bolsward. Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Sevenwouden staat tegenwoordig in een kapel van de in 1933 in gebruik genomen Franciscuskerk aan de Grote Dijlakker in Bolsward. Jaarlijks ontsteken Mariavereerders zo'n 12.000 kaarsen bij haar. Meer informatie op www.mariavansevenwouden.nl

Colofon

4e jaargang

Nummer 2

April 2015

Redactie:

Ilona Lesscher, Jan Maassen,
Piet van der Schoof, Agda Wachter,
Marlies Bosch, Sipke Draisma
(eind- en hoofdredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch
Jan Maassen

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79
9711 BG Groningen
telefoon: 050-4065888
redactie@bisdomgroningenleeuwarden.nl
www.bisdomgroningenleeuwarden.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Nijehaske
Telefoon: 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het
bisdom Groningen-Leeuwarden en
verschijnt vijf maal per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst
moment ingaan en wordt automatisch
verlengd.

Abonnementenadministratie:

g.darneviel@bisdomgroningenleeuwarden.nl,
tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

**DENK JE
EROVER
PRIESTER TE
WORDEN?**

Kijk eens op www.tiltenberg.org
of kom langs op De Tilttenberg!

Grootseminarie St. Willibrord
Zilkerduinweg 375
2114 AM Vogelenzang
tel. 0252 345 345
www.tiltenberg.org

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

RAAD
DE ADMINISTRATIEVE DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd
abonnement kunt u,
als parochie, bij RAAD terecht voor
alle administratieve en
financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD Joure, S. T. Landman,
Westermarwei 1, 8501 RA Joure
tel. (0513) 419439.

Uw laatste wensen in
vertrouwde handen

Verzorging van
begrafenis of crematie

050 - 52 55 980

24 uur per dag bereikbaar

Al vele jaren vertrouwd met de
Rooms Katholieke gebruiken en tradities.

Boerhaavelaan 19 - 9728 LG Groningen
www.uitvaart-groningen.nl

GEEF OM DE TOEKOMST

Het Grootseminarie Rolduc
blijft trouw werken aan de boodschap
van de Rooms-Katholieke Kerk.

Om deze boodschap uit te kunnen dragen
zijn goed opgeleide priesters nodig.
Met uw steun maakt de Paredis Stichting
nu en in de toekomst
de opleiding van priesters en diakens
in Rolduc mogelijk.

**Geef om de boodschap
steun de Paredis Stichting**

Vorming van priesters,
kandidaten voor het priesterschap
en permanent diaconaat

Correspondentieadres
Hoogstraat 7, 5954 AA Beesel
Telefoon: 077 - 4742012
E-mail: info@paredis.nl
Website: www.paredis.nl

Bankrelatie
ING: NL77INGB 0002818327
ABNAMRO: NL95ABNA0481960228
t.n.v.: Paredis Stichting

De Paredis Stichting is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

www.weeknederlandsemissionaris.nl

week
nederlandse
missionaris

Luisteren met je hart

**Steun
de Week
Nederlandse
Missionaris
Pinksteractie
16 t/m 24 mei**

Steun ons op IBAN:
NL30 RABO 0171 2111 11

mensen
met een
missie

Week Nederlandse
Missionaris productie door
Mensen met een Missie

Algemeen Nut
Beogende Instelling
ANBI